

системними об'єктами, які в окремих дисциплінах досліджуються лише фрагментарно, тому ефекти їхньої системності можуть бути взагалі не виявлені при вузькодисциплінарному підході, а виявляються лише при синтезі фундаментальних і прикладних задач в проблемно-орієнтованому пошуку [5, с. 282–283]. Дійсно, таке бачення міждисциплінарності може бути застосоване до правової урбаністики, оскільки багатаспектність міста – ключова проблема, яка дозволяє створити цілісну наукову теорію, яка в єдиному методологічному просторі може пояснити розвиток сучасних міст. Саме тому правова урбаністика має розглядатися як міждисциплінарне дослідження.

Список використаної літератури:

1. Честнов И.Л. Актуальные проблемы теории государства и права. Эпистемология государства и права / И. Л. Честнов. – СПб. : ИВЭСЭП, Знание, 2004. – 62 с.
2. Нерсесянц В.С. Юриспруденция. Введение в курс общей теории права и государства / В. С. Нерсесянц. – М. : НОРМА-ИНФРА-М, 1998. – 281 с.
3. Вебер М. История хозяйства. Город / Макс Вебер. – М. : «Канон-пресс-Ц», «Кучково поле», 2001. – 576 с.
4. Заяць А. Урбанізаційний процес на Волині в XVI – першій половині XVII століття / А. Заяць. – Л. : ЛНУ імені Івана Франка, 2003. – 324 с.
5. Степин В. С. Классика, неклассика, постнеклассика: критерии различения / В. С. Степин // Постнеклассика: философия, наука, культура. – СПб. : Издательский дом «Миръ», 2009. – С. 249–295.

Ключові слова: правова урбаністика, міждисциплінарне дослідження, міждисциплінарний підхід, урбаністичний підхід, міська правова система, міське право.

Ключевые слова: правовая урбанистика, междисциплинарное исследование, междисциплинарный подход, урбанистический подход, городская правовая система, городское право.

Key words: legal urban studies, interdisciplinary research, interdisciplinary approach, urbanistic approach, urban legal system, urban law.

ОВЧИННИКОВА АЛЬБИНА ПЕТРІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
професор кафедри загальнотеоретичної юриспруденції,
доктор мистецтвознавства, кандидат юридичних наук, професор*

ВИРАЗНІСТЬ І ЛОГІКА МОВЛЕННЯ В СИСТЕМІ К.С. СТАНІСЛАВСЬКОГО

Центральне місце у системі К.С. Станіславського [1] займає питання, яким чином людина може свідомо вплинути на процеси у своїй психіці, викликати певні емоційні реакції, або діяльність механізмів інтуїтивної поведінки. К.С. Станіславський доказав, що недовільні психічні процеси порушуються свідомо виконаною дією. Також при виборі і

здійсненні дії беруть активну участь всі психічні процеси – як довільні, так і недовільні.

У загальному вигляді система К.С. Станіславського складається з трьох взаємопов'язаних елементів: 1) дії, що вчиняються в даній ситуації з певним завданням і метою; 2) психічні процеси, що встановлюють зв'язок дії з ситуацією, – сприймання, мислення, увага; 3) психічні процеси, що забезпечують здійснення дії, – воля, увага, пам'ять, почуття, самопочуття.

Фундаментальним поняттям в моделі К.С. Станіславського є вольова дія, яка виходить з певних мотивів, направлених на рішення того або іншого завдання. Саме дія представляє ту силу, важіль, за допомогою якої можна активізувати психіку людини. Кожен персонаж п'єси є передусім *діюча особа*, що робить певні вчинки у відповідності з обставинами, створеними драматургом.

Виступ оратора, педагога, диктора, читця, з точки зору моделі К.С. Станіславського, можна розглядати як ряд дій, вирішуючих ті або інші завдання: переконати, довести, інформувати тощо. Завдання і дії, в свою чергу, утворюють ієрархічну систему. Виступ в цілому вирішує певне головне завдання – концепт, або, по термінології К.С. Станіславського, *надзавдання*, що підпорядкує собі всі інші, приватні задачі. Дії – це відношення між окремими елементами мовлення. З їхньою допомогою вирішуються приватні завдання. Дії можуть бути різними, але в межах підпорядкування надзавдання. Оратор визначає своє надзавдання як тему виступу.

К.С. Станіславський називав волевиявлення з допомогою мовленнєвих засобів словесною дією, підкреслюючи, що мовлення з цієї точки зору входить в систему дій людини. Таку ж думку висловлював Л.С. Виготський, вважаючи, що мовленнєва діяльність протікає як складна вольова дія з осмисленням, боротьбою, вибором тощо [2]. Аналогічні ідеї знаходимо у С.Л. Рубінштейна, який вважав, що мовлення є діяльністю або дією, що мотивує і переслідує певну мету.

Отже, в основі моделі К.С. Станіславського лежить поняття про дію. Це означає, що мовленнєвий процес починається з необхідності впливати на психіку слухачів. Словесні дії виявляються з вольової активності, що характеризуються свідомою і виборчою цілеспрямованістю. Ця вимога закликає забезпечити виразність публічної промови.

До змісту мовлення відносяться, головним чином, два об'єкти уваги – думки і образи, що висловлюються (бачення). Крім того, об'єктом уваги промовця є його власна поведінка, голос, міміка, жести, постава, а також реакція аудиторії. Саме емоційність публічного мовлення виконує певні комунікативні задачі, викликає емоційний стан у слухачів, порушує їхній інтерес, вказує на важливість змісту промови.

Детальність викладення може бути як словесне, так і інтонаційне, що відбиває різноманітні відношення промовця до їхнього змісту. У публічній промові мовленнєва подробиця може не сприйматися, якщо вона не супроводжується інтонаційною подробицею.

Здається, що саме інтенсивність психічних процесів розумілася К.С. Станіславським при розробці поняття про *темпо-ритм*. К.С. Стані-

славський зв'язував його з почуттям і з самопочуттям, психічним станом взагалі. Він вважав, що темпо-ритм діє на наше внутрішнє життя, на наші почуття і переживання механічно, інтуїтивно або свідомо. Різноманітним мірам психічної і фізичної інтенсивності відповідають і різні темпо-ритми, вони використовуються як збудники психічних процесів.

Інтонація мовлення, будучи надто важливим мовленнєвим засобом вираження змісту промови вивчається не тільки фонетистами, але і фахівцями ораторського мистецтва. Єдиного підходу до цього явища немає, відмінності в підходах повинен враховувати сам оратор. Промовцями і риториками відзначається і завжди підкреслюється системний характер інтонації. Але ідея про те, що інтонація являє собою систему акустичних явищ, у риторикі з'явилася вже давно, як у теорії сценічного мовлення (широко відомі раніше як «важлі тону» Р. Бенедикс). В мовознавстві подання про інтонацію як про систему зміцнюється пізніше. До цього фонетисти такі явища, як пауза, мелодія, ритм, темп включали в опис фізичних властивостей звуків мови. Тому мелодія виявлялася в одному ряді з високою голосом, наголосом, темп – з тривалістю звуків.

Фонетика і теорія публічного мовлення переслідують різноманітну мету при вивченні інтонації. Фахівці з ораторського і сценічного мистецтва цікавляться функціями і породженням інтонації, а лінгвістам цікава інтонація в готових висловлюваннях.

Інтонація складається з декількох елементів, що розрізняються по звучанню і по функції. В основі звучання кожного елементу лежать зміни, як правило, одного з властивостей звуків, а саме: 1) зміна сили утворює інтонаційну паузу, логічний наголос; 2) зміна частоти основного тону утворює мелодію, діапазонну висоту мелодії; 3) зміна тривалості утворює інтонаційний темп, емфатичну довготу; 4) зміни спектру утворює інтонаційний тембр. Основною функцією інтонації є вираження сенсу висловлювань. Але оскільки сенс складається з різномірних семантичних одиниць (зв'язок синтагм, питання, затвердження, прохання, радощі тощо), то доцільно виділити приватні функції інтонації. При визначенні приватних функцій інтонації треба виходити з того факту, що сенс мовлення – це продукт психічних процесів, що у кінцевому підсумку відбивається в інтонації. Таким чином можна виділити чотири функції інтонації: 1) інтелектуальну – вираження елементів сенсу, породжених мисленням; 2) волюнтативну (вольову) – вираження елементів сенсу, в основі яких лежать вольові процеси; 3) емотивну (емоційну) – вираження елементів сенсу, в яких виявляється емоційний стан; 4) образотворчу – вираження елементів сенсу, причиною яких є сприймання або уява. Щоправда, при такій класифікації не завжди вдається провести чіткі кордони між функціями, оскільки точно не можна відокремити один від одного відповідні психічні процеси.

Інтонацію вивчають на різних рівнях і з різною метою: фізіологія, електроакустика, психологія, логіка, математика, математична логіка, мовознавство, фонетика, фонологія, патологія промови, техніка далекого космічного зв'язку, теорія інформації, теорія комунікації.

Станіславський випередив відкриття, зроблене сучасними дослідниками, розчинивши в своїй практичній роботі закономірності живих процесів мовлення і спілкування.

Вчення К.С. Станіславського про підтекст і бачення як єдину основу роботи над текстом психологічно цілком обгрунтовано. Природно, що тільки цей процес лежить в основі розстановки наголосів і пауз.

Ці вимоги розкриті і описані в системі К.С. Станіславського як закони мистецтва актора: закон словесного впливу, закон контексту, закон надзавдання, закон наскрізної дії, закон перспективи, закон нового поняття, закон предикативності, закон актуального членування речення, закон порівняння і протиставлення, закон розкриття підтексту, закон створення кінотрішки бачень. При цьому Станіславський чітко формулює думку про інтонаційний малюнок тільки як про модель, про схему, про навчальну технологічну формулу виразності. Його концепція попередила сучасне вчення про інтонацію.

Список використаної літератури:

1. Станіславський К.С. Работа актера над собой // Станіславський К.С. Об искусстве театра. Избранное. – М., 1982. – С. 330-338.
2. Выготский Л.С. Мышление и речь // Выготский Л.С. Собр.соч. – Т. 2.– М., 1982. – С. 6-361.
3. Щерба Л. В. Фонетика французского языка. Изд. 4-е. – М., 1953.

Ключові слова: система К.С. Станіславського, інтонація, словесна дія, сценічне мовлення, ораторське мистецтво.

Ключевые слова: система К.С. Станіславского, интонация, словесное действие, сценическая речь, ораторское искусство.

Key words: system of K.S. Stanislavsky, intonation, syllabic action, stage speech, oratory.

ЗАМОРСЬКА ЛЮБОВ ІГОРІВНА

*Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича,
доцент кафедри людських прав юридичного факультету,
доктор юридичних наук, доцент*

ПРЕДМЕТ МЕДИЧНОГО ПРАВА

На теперішній час медичне право, з огляду на події в світі, а також реформами, що відбуваються у медичній сфері в Україні, переживає важливий для себе час свого становлення, виділення у системі галузей права.

Предмет будь-якої галузі права – це особлива сфера загальнодержавного життя, комплекс якісно однорідних суспільних відносин. Безсумнівно, медичне право має свій специфічний предмет правового регулювання, і тут присутні різні точки зору як у вітчизняній так і зарубіжній фаховій науковій літературі.